

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Honora patrem [et] matrem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Quartum

E alius nō posset eū ligare v̄l soluere. Si autem propriū distinguit cōtra cōe: nō tenet petere licentiā a suo plebano: q̄a ep̄s est sacerdos cōis: nec si q̄s vellet confiteri pape aut eius penitentiario: vel habenti ab eo generale licentiā: vt sunt religiosi p̄uilegiati q̄ nō tenent petere licentiā. Quia isti sunt proprii sacerdotes sicut et plebanus: put propriū distinguit p̄tra alienū. Si tñ petat licentiā nō peccat: sed meret̄ dupl̄. Primo q̄ in petēdo licentiā p̄ bonū obediētie meretur: et finis magis meritor̄ reddit̄. Secūdo q̄ per humilitatē petēdi licentiā a nota cōtēptus et inobediētie excusat̄. Quaz notā fortassis videret̄ incurrere: si non petita licentiā alij p̄sumeret cōfiteri. Sunt tamen multi casus in quibus de irrequisito curato imo contra ipsius p̄hibitionē exp̄ssam pōt confiteri. Prim⁹ si sacerdos sit incius. Scōs si est reuelator cōfessionis. Tertius si ipsemet est particeps criminis. s. si peccauit cū p̄sona que cōfiteri cōcupiscit: tūc tollitur erubescētia cōfiteēti. q̄ est pars satisfactiōnis. Quart⁹ si timeat̄ q̄ p̄sona cōfiteēte sollicitet ad peccatū: et maxime si hoc constat ex p̄babilib⁹ indicijs. Quintus si peccatū cōmissus sit directe p̄tra p̄sonā curati et potissime si sit tale p̄ctm cui⁹ cōfessio requirit exp̄ssam circūstantiam illi⁹ p̄sonē in qua cōmissum est. v̄ic̄ de infamia et de detractiōne et c̄. Sed qd̄ fiet si ex mētis pertinacia petitā a subditis neget licentiā: et prohibet ne alteri cōfiteat̄. Dicēdum q̄ in hoc casu dicūt magni doctores: q̄ subdit⁹ non tenet sibi obedire in h̄ casu: q̄ est cōtra suā salutē. Vadat ad illū qui auctē ap̄lica vel etiam ep̄i ipsū pōt absoluere. Non enim tenet ei obedire in hoc casu: quia talis p̄hibitio est directe cōtra charitatē et cōtra subditi salutē. P̄uilegiat⁹ tamen si aliquē absoluit: debet ei iniungere q̄ p̄sentet se p̄prio sacerdoti: et dicat se esse p̄fessum et absolutum: et sacerdos tenet ei credere et ei eucharistiā ministrare.

Honora patrem et matrem.

Dodecimo peccat̄ contra illud preceptum. Honora patrem et matrem. s. qui non honorant p̄rem sup̄naturalē. s. deū oīpotentē. De quibus ipse dicit p

os Malachie p̄ph̄e. Si ego pater sum: vbi est honor me⁹? Nā ab illo p̄re habem⁹ esse magis p̄fectū. Nā a parētibus habem⁹ carnē: a deo humanitatē. Deute. xxxij. Nūquid ipse est p̄ tuus qui te creauit? Non tñ noster sed oīm creaturaz. vt p̄tz Job. xxxviii. Quis est pluuie pat̄: aut q̄s genuit stillas rois et c̄. Secundo ipse est p̄ noster per gubernationē et oīm creaturaz. Sapi. xiiij. Tu pater om̄ia gubernas tua p̄uidētia. Et licet om̄ia gubernat: tamē hominē precipue: q̄ nō est cura deo de bobus. vt apostolus ait ad Corinth̄. Item p̄s. Hoīes et iumēta saluabis dñe. Sed non eque sequitur. Filij autē hominum sperabūt in tegmine alarum tuaz. Tertio est pater noster p̄ castigatiōnem. Prouerbio. iij. Quē em̄ dominus diligit corripit et castigat. idem Prouerbi. xij. Quarto est p̄ n̄ p̄ adoptionem. ad Roma. viij. Non em̄ accepistis sp̄m seruitutis sed adoptionis: in q̄ clamam⁹ abba pater. Quito p̄ eternā glorificatiōnē. Pater noster qui es in celis. Math̄. vi. Idem ca. xxiij. Patrē nolite vobis vocare super terraz. Unus em̄ p̄ vester in celis est. Sed multi hunc vocant patrē cui⁹ non sunt filij sed illi⁹ de q̄ scriptū est. Ioan. viij. Vos ex patre diabolo estis: vt sunt vsurarij: raptores: cōcubinarij et c̄. Et talē p̄rem nō debemus nos honorare: sed deum. dicēte ap̄lo ad Romanos. Benedictio et claritas honoris et gr̄arū actio: et virtus deo n̄ro in secula seculoz. Sed tñ p̄rem debem⁹ honorare quadrupliciter. Primo in seipso. Secundo in eius vnico filio. Tertio in eccl̄ia sua sancta. Quarto in eius m̄re b̄ndicta. Primo debemus eū honorare i seipso p̄ oībus suis b̄nificijs: tam donis naturalib⁹ q̄ gratuitis donis iuges gr̄arum actiōes referēdo. Ad q̄s exequendum te monet scriptura corp̄alis creatura et angelica natura. Scriptura dicit. Benedicā dñm in oīm tempore: semperq̄ laus eius in ore meo. De creatura dicit propheta. Laudate eum sol et luna: laudate eū oēs stelle et lumen et c̄. Laudate eum in tympano et choro: laudate eū in chordis et organo. Aidem⁹ em̄ q̄ auicule statim cātant: et suū factorē laudāt: cum in auroa lucis beneficiū dei sentiunt. Valde

aut absurdum est quod ibi obmutescit rationalis
 creatura ubi deo plaudit et iubilat irratio-
 nalis creatura. Idem patet in angelica crea-
 tura. Isaie. vi. Audi duo seraphim claman-
 tia alter ad alterum: sanctus: sanctus: sanctus
 dominus deus sabaoth. Plena est terra omnis
 gloria eius. Item Job. Ubi eras cum me lau-
 darent astra matutina et iubilarent omnes
 filii dei. Igitur deum patrem omnes debe-
 mus laudare et honorare: tam clericus quam
 laicus. Clericus cantu et deuota iubilatio-
 ne: laicus uero deuota oratione. Primo igitur
 clerici debent deum laudare cum cantu et
 iubilatione dicentes cum Esa. c. vi. Canta-
 bo dilecto meo canticum patruelis mei vi-
 nree mee. Circa quod notandum quod quadru-
 plex est cantus scilicet
 Cantus erroris et vanitatis.
 Cantus honoris et dignitatis.
 Cantus amoris et sanctitatis.
 Cantus inexplicabilis dulcoris et felicitatis.
 Cantus erroris et vanitatis. Cantus
 honoris et dignitatis. De quo Amos. vii. Con-
 uertam festiuitates uestras in luctum: et
 omnia cantica in planctum. Inducam
 super omne dorsum uestrum sacco: et
 super omne caput uestrum caluitium. Con-
 siderare hic debemus quod iustus iudex sit
 deus. Quia in festiuitatibus solent ho-
 mines plus conuersari inuicem et cantica
 vanitatis frequentare. Ideo dicit. Con-
 uertam ciuitates uestras in luctum et
 omnia cantica in planctum. Hec ad
 Israhel offendit post mortem. Misere
 homo qui mundum nunc diligis et multum
 sollicitus es cum uadis ad choream. scilicet
 de ornatu uestrum depositione crinitum: et
 non cogitas penam uenturam. Igitur
 istud canticum non est canendum. Primo
 ratione loci. Nam stultus homo
 reputaretur qui cantaret cum ad
 mortem duceretur. Sic multi sunt
 iuuentulii: tales enim sunt ad mortem
 tripudiantes. unde Augustinus. Presens
 uita nihil aliud est quam cursus ad
 mortem. unde Franciscus Petrar. li. i. de
 re. vtri. fortu. ca. xliii. Respondet discipulo
 suo gloriati. Cano dulciter. Respondet. Nescis
 quod dulciter morti propinquus odor
 canit. Plures olim gaudio quam tristitia
 periere. Cane nam scriptum est. Extrema
 gaudij luctus occupat. Et rursus. Ad
 ruinam exaltabit impius. Et non
 immerito. Singuli enim dies ho-

re et momenta ad sepulchrum te uehant. Et in-
 fra. Si audires suspiria sanctorum. Si
 hinc aures tuas dantorum gemitus et lamē-
 ta pcellerent: hinc beatorum iubilus et cantus
 angelici atque illa celestis armonia: quam
 pithagoras ponit: Aristoteles euerit: Cicero
 istaurat. Tibi autem pietas fidelis suggerit
 esse tibi perpetuas et dulces uoces necnon
 celorum ac celestium incolarum primam
 illam cantum et eternam sine fine
 laudantium. Si hec omnia tuis auribus
 inferrentur quam clare decerneres: quod
 concors dulcor: quis inde salubrior. Nunc
 surdo sensui solum iudicium committis.
 Hec ille. Quod ergo possumus cantare in
 ualle huius miserie: Huius figuram
 habemus in filiis israel in babilonia
 sedentibus. unde psalmus. Super flumina
 babilonis illic sedimus et cetera. Dixerunt
 eis babilonij. Cantate nobis de canticis
 syon. Responderunt. Quod cantabimus
 canticum domini in terra aliena: Quid
 tunc debet esse de cantu diaboli: unde
 Augustinus. In ualle huius miserie
 sumus: in qua est magis flendum
 quam minus fleamus. Ergo inuocamus
 matrem diuine misericordie dicentes. Ad
 te clamamus exules filij eue. Ad te
 suspiramus. Ad te clamamus gementes
 et flentes in hac lachrymarum ualle. Secundo
 ratione exempli. unde Gregorius. Omnis
 christi actio est nostra instructio. Quis
 inquit flere non debeat: cum christi uerbo
 et exemplo nos moneat dicens. Beati qui
 lugent quoniam ipsi consolabuntur. Et
 Luce. xix. Cum appropinquasset
 hierosolymam uidens ciuitatem fleuit
 super illam. Bernartus. Lamentatur
 et ridet. Tertio ratione finis: quia
 ducit ad penam. unde Gregorius. Ad-
 momentaneum est quod delectat eternum
 uero quod cruciat. unde. Post magnum
 risum sequitur sepius fletus. Pro uer-
 borum. xliii. Risus dolore miscbitur: et
 extrema gaudij luctus occupat. unde
 Franciscus Petrar. ubi. s. Prestantius
 enim est flere ad gaudium quam
 gaudendo ad gemitum uenire. Fere
 etiam cantu et uolucres falluntur: et
 quod mirabilius est fabula ac delphinis
 qui de tanto periculo incolumis euasit:
 primum terris appulsus est na tantis
 piscis tergo insidens fidicen. Adhuc
 cyrenes cantu fallere creditum. Illud
 uero non creditum: sed cooper-

Preceptum Quartum

Etum est vt quod die blandis verbis homo hominem fallit. Et nihil ad fallendum voce aptius. Hec ille. Legimus de sorore sancti Damiani: que semel steterat in sua deuotione: et audierat unam valde dulciter cantantem. Illa pro surgens accessit ad fenestram auscultans ibi. Quo cantu mirabiliter delectabatur. Et finaliter ipsa decessit de hac vita: et ducta fuit ad purgatorium. In quibus triginta diebus stetit: et illis triginta diebus elapsis apparuit fratri suo. Qui interrogauit eam: quomodo se haberet. Illa respondit quod triginta diebus fuit in purgatorio propter hoc quod audiuit dulciter cantare secularem cantum. Ecce si tantum fuit illa punita quod audierat: quid tunc illis qui cantant et dictant huiusmodi cantica denigrantes famam virginum et religiosorum. Dubitat utrum componere cantica amatoria et caritatis carnalis amoris sit mortale peccatum. Rursus dicitur quod hoc tribus modis potest esse peccatum mortale. Primo si hoc fiat propter sui vel alterius concupiscentie excitationem et caesationem. Obedit enim corpus nostrum imaginationi quantum ad alterationem sicut ad motionem. Unde sicut excitantur oculi ad lachrymandum auditis aliquibus hymnis et psalmis tristitie modo quo dicit Augustinus. quod voces hymnorum et psalmorum influebant auribus eius et fluebant lachryme etc. Sic membra carnis possunt inflammarum et excitari ad cupiscentiam: auditis cantilenis exprimentibus particulares operationes et verba amatorum. Qui ergo tali fine huiusmodi cantica componit: ut ad concupiscentiam vel alterius inordinatam excitem et inflammet sine peccato non potest esse et est huiusmodi mortale: quia plus est peccatum ore perpetrare quam corde concipere: sicut plus est peccatum operari quam ore loqui. Sed constat quod dicente Saluatore. qui viderit mulierem ad concupiscentiam eam: iam mechatus est eam in corde suo. Ergo tale concupiscentiam ore et cantu exprimere amplius peccatum est. De his dicit Salomon in Ecclesiaste. c. ij. Feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum citharas et viceolos in ministerio etc. Hec dicit vana delectatio. de quibus Job. xxi. Tenet tympanum et cytharam et gaudent ad sonitum organum: et ducunt bonis dies suos et in puncto ad infernum descendunt. Querit virum liceat

vti aliqui cantoribus et cantatricibus et carnalibus secularibus. Respondet quod sic dummodo non fiant a personis ecclesiasticis sacerdotibus et religiosis in locis et temporibus interdictis ex dissolutione mentis: causa lasciuie et maxime in publicis choreis. Illis exceptis dummodo fiant causa recreationis animi fatigati cum moderamine: causa exercitatiois: turpi dictamine excluso potest licite tolerari: quia est eutropia: de qua nota supra in sermone de ludo. Item quo ad clericos scribitur in canone. xxxiii. dist. c. Presbyteri diacones subdiaconi: his certibus non misceatur vbi amatoria cantantur aut turpia aut obsceni motus corporis choreis et saltationibus effertur: ne auditus et obtutus sacris misterijs deputatus turpiu spectaculorum atque verborum contagione polluantur. Si ergo inhibeat eis auditus secularium cantorum: multo magis eorum cantus. Et fortiori hoc non conuenit monachis: quia scribit Hieronymus aduersus vigilantiu dicens. Monachus plangentis officium habet quod se vel mundum lugeat et dominum pauidus proleat aduentum. Et pontifex. xvi. q. i. ca. Monachus. Si ergo officium monachi est plangere vel lugere nullo modo sibi competit seculariter decantare. Requirit etiam monachis quod nunquam frequenter intersunt. Immo ipse melius sciunt canere cantica secularia quam seculares persone. De quo dicitur in Lano. xcij. dist. c. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Audiant hoc adolescentuli: audiant hoc quibus in ecclesia psallendi officium deo: non voce: sed corde cantandum est: nec tragediarum more guttur et fauces medicamine linere de sunt: ut in ecclesia theatrales moduli audiantur. Vbi dicitur glo. super Job tragediarum. Tragedie dicuntur a trag. i. hyrcus. et odos quod est laus. Ergo tragedie dicuntur cantus seu discantus sono caprarum consimilis. In ecclesia suis ergo prohibet caprillare seu ad modum caprarum discantare. Huiusmodi cantica sunt sagitta diaboli: a quibus non offendit nec murus nec paries. Item legitur Marci. vi. quod saltatrix fecit amputari caput Iohannis baptiste. Etiam sunt syrene. De quibus Esai. xliij. Syrene in delubris voluptatis: et vlule respoderunt in edibus suis. Syrene sunt pisces marini secundum quosdam in specie mulierum: que

A dulci cantilena hoies decipiunt et trahunt nauigantes in mari: et sic submergunt. Alule aues sunt que rostro in palude affixi strident: quod significat catatrices: quod rostro in palude luxurie infixae cantant: et sic assistentes ad libidine inflant: sicut catus ecclesiasticus excitat ad spiritualem deuotionem. Secundo uti cantato: ibi est peccatum mortale: si fiat propter dei amici debilitationem. Nam planum est quod si duo inimici bellarent ad inuicem: homo non posset auxiliu prestare vni sine iniuria alterius: quia auxiliu inimici est debilitatio alteri. Nunc autem caro nostra est inimicus huius seculi: et spiritus est amicus dei: et sic inimicant ad inuicem. Et dicente aplo semper ad inuicem pugnant. Cum ergo per tales cantilenas caro delectet et iuuetur in his que appetit et desiderat: non potest carni tale auxiliu prestari sine iniuria spiritus et sine debilitate eius: sic dicente beato Jacobo. Amicus huius seculi inimicus dei constituit. Oportet quod talis sine quo componit cantica amatoria ut amicos dei debilitet et inimicuz fortificet: et sic peccatum incurrat: quia sine iniuria dei esse non potest. Tertio si fit propter opis virtuosum et spiritualis remotionem et retractionem. Aiderimus enim ad sensum: quod anima dedita spiritualibus retrahit a sensibilibus: sicut cum quis vehementer aliquem non videt transeuntem iuxta se. Sic eodem modo cum quis multuz afficit circa cantilenas amatorias: oportet quod retrahat a diuino amore et ab opibus virtuosis. Unde hac de causa philosophi in grecia ordinauerunt: quod poete fingentes vel componentes cantica amatoria: deberent expelli a ciuitatibus: in quibus moralis philosophia morabat vel docebat. Aduertentes quod studentes audientes retraherent a studio: et a contemplatione philosophie. Ergo componere cantilenas propter virtutis retractionem sine peccato mortali esse non potest. Dubitat seculo vtrum cantica amatoria audire vel ipsa cantare sit peccatum mortale: Rursus quod dicere vel audire cantilenas amoris tripliciter potest esse peccatum. Primo si propter hoc spiritualis delectatio obliuioni tradatur. Multi enim in talibus cantilenis et ludis sic assuescunt: quod totam diem in talibus consumunt noctem etiam occupantes: et spiritualium bonorum omnino obliuiscunt. De talibus loquitur propheta. Obluiscet

dextera eorum. id est vita eterna eis promissa. Secundo si homo propter hoc spiritualibus canticis et spiritualibus delectationibus murmurat et surdus efficit. Nam in multis adheret lingua faucibus eorum in loquendo bona et honesta: et in audiendo verba bona et honesta et sancta. Sed ad audiendum et loquendum vana habet os semper apertum. De quibus dicit spiritus sanctus. Qui obturat aures suas ne audiant verba prudentia et legem dei: oratio eius erit execrabilis. Tertio si propter hoc delectatio in docendo vel audiendo homini cantilenas delectationi hierosolimitice celestis patrie proponatur. Nam audire quicquid talia ad quendam recreationem: non est dicendum quod semper sit peccatum mortale: quia virtus eutropie est secundum philosophum uti ludis et recreationibus corporalibus secundum debitum modum. Modus autem iste est: ut homo propter talia de virtuosis et spiritualibus delectationibus non retrahatur nec obliuiscatur: ut nec per ipsa in spiritualibus doctrinis surdus nec murus efficiatur: et ut semper delectatio spiritualis tanquam finis prefigatur et omnibus mundi delectationibus preponatur. Secundus actus est cantus amoris et sanctitatis. De quo dicit ad Colosenses. iij. Docentes et comonentes vosmetipsos in psalmis et hymnis spiritualibus cantantes in cordibus vestris domino. In hoc deus honoratur et laudatur. Et habet fieri tripliciter secundum Augustinum de doctrina christiana. Primo flatu tubarum aut tibiaram. Unde psalmus. Laudate eum in sono tube: laudate eum in chordis et organo. Aut habet fieri pulsus: sicut in cytharis et organis. Peccat ergo illi qui in organis canunt cantica secularia. Aut fit cantu in vocibus. De quo psalmus. Laudabo nomen dei cum catico: et magnificabo eum in laude. Querit: vtrumque cytharis et liris et canticis liceat uti in ecclesiis in sanctorum solennitatibus: Aiderit quod non: quia talia puocant hominem ad libidinem et sic de alijs. In contrarium est usus et consuetudo ecclesie. Rides ergo secundum Gratianum. dist. xxxvij. Turbat acumen legentium: quod secularis litteras quidam legunt ad voluptatem: delectati in ornatu verborum poetarum: quod non ad eruditionem eas addiscunt: ut errores gentilium legendo detestentur: et vtilia que in eis in-

Preceptum Quartum

Eueniuntur ad usum sacre eruditiōis cōuertantur. Tales laudabiliter lras poetarū legunt. Sic in pposito qdam in ecclia diuini officij vtunt instrumentis musicalibus et canticis diuersis ppter honorē dei pncipalit qui se iussit laudari in tympano et choro. vt dicit ps. Tales laudabiliter vtuntur instrumentis musicalibus vel ppter aliquam deuotionē ad gemitū spūalem puocandū tūc licet: sed qui talib⁹ vtunt ad delectationem peccant. Dicit tamen sanctus Tho. in secūda secūde. q. xcj. in respōsione ad qrtū membrū: q hmōi instrumenta magis animū mouent ad delectationē q̄ ad deuotionē. In veteri aut testamēto erat vsus taliū instrumentoz: q: ppls erat durus et carnalis. Iō p hmōi instrumenta puocādu: sicut p pmissiones terrenas ad cultū dei. Iō consultius est qd nō fiat. Etiam ne imitari idolatras qui in hmōi instrumentis seruebant dijs suis. vt ptz Daniel. iij. Cū audieritis sonū tube fistule et cythare et c. Scdo Subitatur: vtz discant⁹ possint licite fieri in horis canonicis: Bñdet Sobelin⁹ in chronica sua: q Joannes vicesimuscōs phibuit fieri in horis canonicis et in missis cum discantu tripli et mutetis vulgaribus. Nec tñ per hoc voluit phibere cōsonātiā musicalis. s. octauas qntas et qrtas: sic q musica bñ mutata: p ipas nō imutet. Est ḡ resp̄hēsilis fractio vocis. Nam fractio vocis est signū fracti animi. Sicut crispatio criniuz et corrugatio vestium in mulieribus: sic fractio vocis in cātantib⁹ est signū vanitatis. Sic etiam est resp̄hēsilis nimia exaltatio vocis: sicut illi qui clamant et aliqñ rumpūtur. Tales poti⁹ boant q̄ cantant. Et sicut delectant⁹ altitudine vocis: sic etiā delectantur altitudine mentis. Talem cantū deus parum reputat et demon approbat. Bñ refert Cesarius. q in qdam festiuitate clericis quibusdā cantantibus et voces tumulofas in sublime extollentibus: vidit quidam vir religiosus quendam demonem in loco eminentiori ecclie: saccū magnū in sinistra manu tenere: et canticorum voces dextera in eundem saccū mittebat. Illis aut expleto cātu inter se gloriāntibus tanq̄ bene et fortiter deum laudassent. Bñdit ille qui v̄

derat visionē. Bñ quidez cantastis: q: cantastis saccū plenū. Adirantibus et interrogantibus illis cur hoc diceret: exposuit eis visionē. Bñ quidā ait. Nō vox: sed votum: non musica cordula: sed cor: nō clamor: sed amor cantat in aure dei. Bñ autē deuote canit: angeli nobiscū canunt: qd patet per tale exemplū. Ciuitatē gallie vidi diutius excōicationi subiacuisse non nisi sub silētio diuina mysteria celebrasse clericos. In vigilia assumptionis beate virginis dñs Joannes agnominatus rees prior canonicorū regulariū sancti Joānis assumptis secūtrib⁹ fribus deuotissimis in monte pximo vbi qndaz heremita residebat ad celebrandam festiuitatē glīose virginis iuerūt. Inclinato aut die: cātatz vespis panē et aquā ore sobrio libauerūt. Et dicto completorio post deuotas orones mēbra sup nudā humū vt paululū quiescerēt pstrauerūt. Surgūt ad matutinas cantāt simp̄r et deuote. Et vbi p̄lo: nonā lectionem finiuit: subito concent⁹ mirabilis insonuit angeloz: et rñ foriū Felix nāq. altissimis vocibus cantāt. Quo pacto: tm̄ qtuor ex illa mirabili multitudine versum cū gloria singulariter succinuerūt multitudine cū repetitōe rudente. Post repetitionē vero iteratā Felix nāqz inchoauerunt. Finito aut rñsorio factū est silentium angeloz. P̄iore inchoante. Te deū: matutinas p̄fecerunt. Quibus dictis quot singultus: quot lachryme: quot suspiria in recordatione suauiissimi modulaminis ab imo pectoris ediderūt: non est possibile effari. Hec maḡ in lib. apum. Fit autem cantus in ecclia multis de causis. P̄rimo q: cor: liq̄facit in affectum et spūalem gemitū puocat. Iō dicit. b. Aug. in lib. cōfess. Flebam autem vberrime in hymnis et canticis suaue sonantis ecclie vocibus vehementer affectus. Bñde Bñdo. li. iij. de summo bono. Multi reperiunt q̄ suauitate cātus cōmoti sua crimina plāgūt. Legitur in vita p̄tis n̄i. b. Augustini: q cū iustina imperatrix erroze arrianorū seducta: beatum Ambrosiū et alios catholicos p̄sequeretur atrociter: et illi sancti in ecclia excubantes et mori expectantes: idem antistes Ambrosius alioz magis q̄ sue cōpatiēns afflicti-

Aoni instituit: vt fm morem orientaliū psal-
mi & hymni in ecclesijs decantarent vt cā-
ticipis spiritualibus fideles intenti meroris
& tedij obliuiscerent. Cessante autē psecu-
tione cōsuetudo psallendi in ecclesia remāsit
vsq; in hodiernū diem. Scōdo fit ideo can-
tus vt mentē eleuet. vñ August. li. x. cōfess.
Lantādi cōsuetudo ideo approbata est in
ecclesia: vt per oblectamēta aurīū infirmo-
rū animus in affectū pietatis cōsurgat. **Jō**
Guilhelmus Durandi dicit in rōnali diui-
noz q; ppter carnales & non spūales can-
tandi vsus est in ecclesia institutus: vt q; ver-
bis nō cōpunguntur: suauitate modulami-
nis moueant. Et hoc debet fieri cum cor-
dis deuotione: & nō vocis ostentatiōe. **Jō**
dicit Aug. x. confessio. Cum autē accidit vt
me amplius cantus q; res que canitur mo-
ueat penaliter me peccare confiteor: & tūc
mallet non audire cantare. Ideo dicit in
decretis. xcij. distin. c. In sancta. Plerum-
q; fit dū blanda vox querit cōgrua vita ne-
gligatur. De illis dicit **Hugo**. in li. de clau-
stro anime. Quid inquit cantant vt place-
ant populo magis q; deo? Qui sic cantant
non cantant in choro cuz sorore moysi: sed
in pallacio cum herodiade vt placeant he-
rodi & discumbētibus. Timeo autē ne dele-
ctentur in altitudine vocis: q; sic etiam de-
lectentur elatiōe mentis. Tales etiā in pre-
senti vita cōfunduntur frequenter. Huius
exemplum p̄t̄ in quodaz sacerdote q; pessi-
me cantabat sicut asinus: tamē videbat sibi
q; optime caneret: & multum delectabat
in voce sua asinina. Qui cū semel in missa
cantaret prefationem: mulier quedam au-
diēs incepit dure flere & lachrymari. **Ad**
percipiēs sacerdos putabat eam puocatā
ad deuotionē ex suo cantu & ex dulci sua
melodia: & ob hoc sacerdos magis eleua-
uit vocem suaz: & mulier altius clamabat.
De quo sacerdos in cantando missam ha-
buit magnā vanaz gloriā. Et statim post
missam vocauit eam sacerdos coram toto
populo: & petijt ab ipsa q̄re ita dure fleret.
Cui dixit mulier. Dñe. Ego sum ista infes-
lix mulier: que perdidit altera die asinum
suum: quē comederunt lupi. Et quādo au-
dio vocem v̄ram recordor: asini mei. Ideo

qñ audio vos innouantur dolores mei de
asino amisso: ideoq; cogor flere. Et sic cor-
ram oibus fuit cōfusus. Ideo dicit **Esop**.
Displicet imprudēs: vñ placere putat. Se-
cundo ideo canit: q̄a hoc deū magis dele-
ctat. iuxta illud Cantico. ij. Sonet vox tua
in auribus meis: quia sic seruimus deo: nō
solum corde & ore: sed etiaz voce. Ideo di-
cebat **Apollolus**. Psallam spū: id est voce:
psallam & mente. Et sic cantare cum deuo-
tione est deo acceptū & valde gratum in ec-
clesijs. Et econtrario cantare cum desidia
& somnolentia & leuitate deo valde displi-
cet. Unde modernis tempibus in oppido
gordis cannenensis diocesis: cum fratres
nostri leues & in deuoti quada; nocte cum
insolentia & truppis matutinam cantarēt
aperte viderunt diabolum in forma gigan-
tis: & terribili aspectu cū claua choꝝ intra-
re ac si fratres leues vellet occidere. **Ad**
videntes fratres nimio terrore percussi ad
vnum choꝝ concurrerūt: cōrīti statim
oēs deuotionē resumentes: sanctumq; pa-
trem inuocantes **Augustinum**. Tandem
hostis ille antiquus cū claua sua ignea su-
per sedē percussit: que vestigiū cōbustiōis
in asere reliq̄t horribile. Quod signum ibi
adhuc mōstratur: & sic hostis ille euauit.
Quarto q; ecclesiam militantē vertit in si-
militudinem triūphantis q; sp̄ deo iubilat.
vñ **Bern**. super cantica. Nihil in terris ita
pprie rep̄tat celestis habitationis status
sicut alacritas laudatiū deū. Job. xxviii.
Ubi eras cū me laudarent astra matutina
& iubilarent omnes filij dei. **Esai**. li. Gau-
dium & leticia inueniet in ea: ḡfariū actio &
vox laudis. Sed hoc nō debet fieri cū som-
nolentia: sicut quidā faciūt qui stant in cho-
ro quasi somniant. De quibus legitur ex-
emplum in vitaspa. Quidam fratres fue-
runt valde somnolenti: & vnus de illis ste-
tit in choro dormiēdo: & videbatur sibi q;
diabolus veniret ad choꝝ cum chalda-
rio pleno pice & sulphure: & cepit circum-
ire sedes fratrū: & propinauit vnicuiq; fra-
trū vnuz coclear plenum de pice. Veniens
autē ad eum: volensq; etiā sibi propinare re-
traxit caput suum: & percussit caput ad se-
dem vsq; ad effusionem sanguinis: & sic ex-

Preceptum Quartum

Perfectus est. Quinto inimicos ecclesie perturbat. i. Paralip. xx. Cum cepissent laudes canere vertit dominus insidias inimicorum in seipsum: et percussi sunt. dicit Martinus in choro. sua. q. anno domini. M. cxlij. Floruit rex Robertus tempore Joannis pape. xix. qui fuit rex francorum vita et scientia preclarus. Qui tante deuotionis fuit quod in festis semper in aliquo monasterio propter officium voluit esse. Et non solum cum monachis cantabat: verum etiam propria serica indutus chororum regebat. Unde cum quoddam castrum obsedisset dimisso exercitu propter festum sancti Auiant aurelianum venit. Et cum chorum regendo ibidem alta voce ter agnus dei flectendo genua incepisset: murri castrum: quos obsederat funditus corruerunt. Hic etiam fecit sequentiam. Sancti spiritus assit nobis gratia. Hec Martinus. Sexto diabolus fugit. i. Regum. xvj. Tollebat citharam David et psallebat manu et recessit ab eo. i. Saul spiritus malus: deuotio dauid quam habuit expulit demones. Septimo cor ad infusionem gratie preparat. Unde Grego. super Ezech. Cum vox psalmodie per intentionem cordis agit: omnipotenti deo iter ad cor parat. ps. Psalmus dicite nomen eius. Sequitur. Iter facite etc. Item iij. Regum. iij. Luz caneret psalter facta est super heliseum manus domini. Octauo tristitiam malam depellit. Glo. super verbo Iaco. v. Tristatur aliquid vestrum. Crebre psalmodie tristitiam passim e corde depellunt. Ideo dicit David. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi. Dicit Aug. in didascalon. quod cantus incepit type David. Qui cultum dei voluit sollemniter ampliare: cantores instituit qui coram arca federis musicis instrumentis et modulatis vocibus decantarent. Inter quos precipui erant Eman et Asaph et Ethan. ut patet in lib. Paralip. Sed tamen in primitiua ecclesia diuersi diuersa quilibet pro suo velle cantabant dummodo quod cantabant ad dei laudem caneret. Verum Theodosius imperator rogauit Damasum papam ut per aliquem prudentem et catholicum virum ecclesiasticum officium ordinari faceret. Unde idem papa precepit beatus Hieronymus in bethleem: quatenus officium ordinaret. Ipse namque noue-

rat multas linguas hebraicam: chaldaicam grecam et latinam. Quod ipse obtinere fecit. Ordinauit itaque quantum de psalmis in die dominica: quantum in feria secunda et tertia etc. cantaret. Euangelia quoque et epistolas que de nouo et veteri testamento leguntur: magna ex parte ordinauit. Ad opus expletum. Idem Hieronymus romam misit et a damaso canonisatum est et preceptum est cunctis ecclesiis obseruari. Hec Guillelmus durandi in rationali diuinorum. Consequenter tamen b. Grego. et Helasius orationes et cantus addiderunt gradualia et alleluia et responsoria ad missam cantari instituerunt. Quod etiam fecit beatus Ambrosius. Nam legitur in vita Gregorij. Eo tempore duos ambrosianum officium magis quam gregorianum ab ecclesiis seruaretur: romanus pontifex adrianus concilium conuocauit. Unde statutum est ut gregorianum officium vniuersaliter deberet obseruari. Cuius rei karolus imperator executor existens: per diuersas discurrere provincias omnes clericos minus et supplicis ad hoc cogebat et libros ambrosiani officij ubique comburebat multosque clericos rebelles in carcerauerit. Proficiscens etiam beatus Eugenius ad concilium inuenit ipsum concilium per triduum iam solutum: suam prudentiam dominum papam adiit et induxit omnes prelatos que concilio interfuerunt reuocauit: concilio ergo conuocato omnium patrum hec vna erat sententia: ut missale ambrosianum et gregorianum super altare sancti Petri ponerentur: ut dominus per signum aliquod reuelaret: et fores ecclesie optime clauderentur et sigillis episcoporum diligentissime munitentur et tota nocte insisterent: quod horum officiorum ab ecclesiis magis obseruari vellet. Sicque per omnia ut ordinauerat facientes. Hanc instantiam ecclesie aperuerunt: et utrumque super altare inueniunt. Vel ut alij asserunt. Missale gregorij penitus dissolutum: et huc illuc dispersum penitus inueniunt. Ambrosianum vero solummodo apertum super altare in eodem loco in quo ipsum posuerunt inueniunt. Quod signo diuinitus docti sunt ut gregorianum officium deberet per totum mundum dispergi: ambrosianum tamen in sua ecclesia obseruari. Et sic sancti patres statuerunt: et hodierna

die obseruat. Tertio cantus est honoris
 & dignitatis. de q. i. Regum. xviii. Egresse
 sunt mulieres de vniuersis vrbibus israel
 cantantes & psallentes. Percussit Saul mil-
 le: & David decem milia. Sic etiam can-
 tauerunt moyses & filij israel egyptijs sub-
 meris. Exo. xiiii. Hec autem cantica canta-
 uerunt multis de causis. Primo propter ex-
 cellentem victoriam inimicorum: qualia fuerunt
 illa duo cantica promissa. Secundo in libe-
 ratione alicuius magni periculi: quale fuit can-
 ticum Judith. vtz Judith vlti. c. q. dixit do-
 mino canticum in tympanis: & propter hoc Eze-
 chias fuit percussus in infirmitate: quia non
 cantauit canticum domino. sicut patet Esa. xxxviii.
 & iiii. Regum. Quod tamen postea fecit recupera-
 ta sanitate. Tertio cantauerunt cantica in
 beneficiorum receptioe. vñ ps. Cantabo domino
 qui bona tribuit mihi. Sic cantauit Anna
 i. Reg. i. Exultauit cor meum &c. Etiam de
 plis receptione: & sic bñta virgo cantauit di-
 ces. Magnificat anima mea dominum. Sed in
 tali generatioe plis. scilicet christi plus omnibus
 alijs debemus canere illud canticum. In q.
 deo fecit nobis magna. Nam in tali benefi-
 cio incarnationis est nostra natura super omnes
 angelos exaltata. Etiam nostra natura re-
 depta est a morte perpetua. Ideo quoniam canit cre-
 do & quoniam puenit ad illud. Et hoc factus est: de-
 bemus omnes flectere genua: ad gratiam deo
 de tam magno beneficio. Ideo canit pro sexto
 psalmo: quia in sexta etate tale beneficium fa-
 ctum est nobis. Ideo quoniam canit magnificat:
 quod est canticum virginis quilibet debet re-
 uerenter surgere cum capite discooperto &
 deuote canere & recolere beneficium incarna-
 tionis. Quarto cantauerunt canticum novum
 in promissa adeptioe: qualiter Simeon can-
 tauit illud canticum. Nunc dimittis seruum tuum
 domine: secundum verbum tuum in pace. Quia re-
 spōsum accepit a spiritu sancto se non visu-
 rum mortem: nisi videret christum domini. Qui
 cum accepit eum in vlnas suas cantauit illud
 canticum. Nunc dimittis &c. Ideo canimus
 illud in coplerorio in fine diei: quia Simeon
 cantauit illud in fine vite sue. Quinto can-
 tabant cantica noua in beneficiorum recor-
 datione: quale fuit canticum Esaie. vtz. c.

v. dicens. Cantabo dilecto meo canticum
 patruelis. Ideo dicit propheta. Cantate
 domino canticum novum: laus eius in ecclesia san-
 ctorum. Nam si reducimus ad memoriam bene-
 factia a deo recepta: iugiter & imptermisse
 esset a nobis laudandus. Nam in creatioe
 multa recepimus. scilicet corpus pulchrum &c. Vñ
 poeta. Pronaq; cum spectent animata ce-
 tera terram. Os homini sublimē dedit: ce-
 lumq; videre iussit: & erectos ad sidera tol-
 lere vultus. Insuper & recepimus animam ra-
 tionalem in illo corpore. Tertio dominus
 omnium creaturarum mundi. vnde ps. Omnia
 subiecisti sub pedibus eius: oues & boues
 vniuersas &c. Quarto custodiā angelorum.
 ps. Angelis suis mandauit de te: vt custo-
 dian te in omnibus vijs tuis. Quinto nos
 cibari suo corpore & sanguine precioso. Ioā.
 vi. Caro mea vere est cibus: & sanguis me-
 us vere est potus. Sexto creauit nos ad
 eternam beatitudinem. vt patet per magis sen-
 lib. i. di. j. Ideo creatus est homo: vt deus
 diligat & diligendo possideat. Quinto est
 canticum inexplicabilis dulcoris & felicitatis:
 quod cantant generaliter innocentes
 & deum videntes. secundum illud Apocalip. xiiii.
 Nemo poterat dicere illud canticum nisi ce-
 tum quadraginta quatuor milia qui empti
 sunt de terra. Ibi sunt enim qui cum mul-
 tibus non sunt coinquinati: virgines enim
 &c. Per. cxliiij. milia vniuersitas sanctorum
 designatur qui quotidie deum laudant. Per
 canticum presumitur quod etiam ibi sit catus
 vocalis: quia Esaie audiuit duos cheru-
 bin: qui clamabant alter ad alterum. San-
 ctus: sanctus: sanctus: dominus deus saba-
 oth. Immo post hanc vitam erit laus voca-
 lis in patria post resurrectionem generalē.
 dicente David. Exultationes dei in guttu
 re eorum. Quod etiam probat magister
 Egidius in quotlibetis. quotlibet sexto.
 q. vltima. triplici ratione. Primo quantum ad
 deum: quia teste aplo nihil habemus quod non
 accepimus. i. ad Corinth. iiii. Habemus
 enim a deo corpus & animam. Ergo cum
 utroque debemus sibi reddere laudes: hic et
 in patria non solum ad laudandum mentaliter
 quia accepimus ab eo mentē: sed etiam voca-
 liter: quia accepimus ab eo corpus. Secundo

Preceptum Quartum

E alia membra: vt visus auditus gressus habebūt ibi sua officia: q̄re non lingua q̄ p̄ncipaliter data est homini vt deū laudet. Tertio hō naturaliter est animal politicum. fm Aristo. j. poli. Ideo sibi datus est sermo q̄ nulli animali est datus. Sed in patria loq̄la vocalis non tollit: immo pficit sicut ⁊ societas am̄tissima. Et d̄ q̄ tunc sancti habebunt aerem cōnaturalē in gutture ad loquendū ⁊ laudandū: sicut hō nunc habet aerem cōnaturalē in aure ad audiendū. Ideo ibi non indigent aere exteriori ⁊ c.

Honora patrem ⁊ matrem.

Secundo istum patrem debemus honorare in ei⁹ benedicto filio dñi nostro iesu christo. Quia ipse dicit Lu. x. Qui me spernit: spernit eum qui me misit. Ergo a contrario. Qui eū honorat: honorat eū qui misit eū. s. p̄rem: ⁊ hoc debet fieri tripliciter. s.

Semel ad minus in anno cōmunicando.

Hiscam omni die deuote audiendo.

Et ipsum reuerenter adorando.

Primo debes ipsum ad minus semel in anno dulciter inuitare ad hospitium cordis tui. Et qui hoc non facit peccat mortaliter. Quia facit cōtra statutum ecclesie. vt patet de peni. ⁊ remi. c. Om̄is vtriusq̄ sexus: nisi hoc dimittat ex rationabili causa vtz infra. Solebant em̄ in primitiua ecclesia fideles om̄i die cōmunicare. vtz Act. ij. Erāt perseuerātes fideles i doctrina apostolorum ⁊ in cōione fractionis panis. Super quo dicit m̄gr in scholasti. historia. Panis. s. eucharistie: quia in p̄mitiua ecclesia quasi omni die accipiebant eucharistie sacramentū. Iō d̄: de cōse. di. xij. c. Illa. vbi d̄. Alij ieiunant sabbatū: alij non. Alij nō quotidie cōmunicāt corpori ⁊ sanguini dñi alij certis diebus accipiūt. De illis dicitur de cōse. dist. ij. quotidie eucharistie cōmunionem accipere nec laudo nec vitupero: omnib⁹ tñ dñicis diebus cōicandū esse exhortor. An dicit glo. q̄ etiam dicit August. Ignorans mentes sumentū vtrū sumant digne: tanq̄ qui in mentem alterius videre non potuit. Dicit archidia. super eodē. Nec laudo: q̄a est forte malus: nec vitupero: q̄ forte bonus est q̄ accipit. Vel non lau-

do: quia hoc potest facere mala intentione: nec vitupero: quia hoc pōt facere bona intentione. Huius figura p̄cessit in vete. test. in manna: qd̄ filij israel omni die comedebant. vtz Exodi. xvj. Nam istud manna fuit signum ⁊ figura corporis christi: qd̄ omni die sumebant. Primo rōne originis: quia illud descendebat de celo. Exo. xvj. Ecce pluaz vobis panes de celo. Et hoc christus dicit de seipso. Io. vj. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Secdo rōne pulchritudinis. Erat em̄ illud manna candidum ⁊ albū: sicut semen coriandri. Hume. xi. Et de christo dicit in ps̄. Speciosus forma p̄ filiis. Tertio rōne dulcedinis. Nam Sapiē. vij. dicitur. q̄ habebat in se omne delectamentum ⁊ oēm saporis suauitatē. Et q̄ se conuertebat ad quod quicunq̄ volebat. Sic corpus christi est mentali gustui bene disposito: oīs saporis sp̄ialis suauitas. Quarto rōne plenitudinis. de q̄ dicit Exodi. xvj. Qui plus ⁊ qui minus colligebant fm eandē mensuram. habebant. Sic de christo non plus percipit qui mille hostias comedit q̄ qui vnā: nec minus qui millesimam percipit q̄ qui totam. Quinto rōne collectionis: q̄a colligebat de mane: sic corpus christi debet accipi ieiuno stomacho. de cōse. dist. ij. c. Liquido. Sexto rōne durationis. Durabat em̄ manna q̄diu fuerunt filij israel in deserto. Lū aut̄ attigerunt finē terre p̄missionis defecit ille cibus. vtz Josue. ij. Sic ⁊ nostrū sacramentū durabit q̄diu hoīes sunt in deserto huius miserie. Depost surrexit alius modus: qui fuit: q̄ om̄es fideles cōicabant omnibus diebus dñicis. Et sic a p̄mo seruo re recesserunt. Iō dicit Aug. vbi. s. in. c. q̄ tidie. Diebus tñ dñicis diebus cōicandum exhortor. Iste modus figuratus est in panibus propositionis: qui omni sabbato comedebāt a sacerdotibus. vtz Exo. Sed ille modus iterū venit in dissuetudinem: ⁊ surrexit tertius modus. s. q̄ om̄es christiani ad minus in quattuor festiuitatibus cōmunicabant. Ideo d̄: de cōse. di. ij. ca. Seculares qui in natali dñi pasche ⁊ pentecostes non cōicauerint catholici nō credant: nec inter catholicos habeantur. Ibidem. c. Si non frequentius: saltem ter in anno homi-